
**PROBLEM BASED LEARNING AS AN APPROACH IN PRACTICAL PREPARATION
OF STUDENTS REHABILITATORS**

Katya Mollova Medical College, Trakia University - Stara Zagora, Bulgaria kmollova@abv.bg

Abstract: The accent in the training of rehabilitation students in medical colleges falls on practical training - study-practice and clinical practice and represents the bulk of the whole rehabilitation training. In order to have well-trained quality professionals, it is necessary to continuously improve the educational process. It should be aimed at updating and improving the teaching methods that bring learning closer to the real environment as close as possible. The complex task of the lecturer in this process is to design and organize students' activities so as to contribute to the development of their creative potential and motivation for learning, as well as to prepare them for solving complicated tasks related to the patient. In modern higher education, classical methods are already insufficient. Therefore, new teaching techniques, new tools and new methods more advanced than traditional forms are required. One of these methods, which responds to the challenges of modern teaching and is as close as possible to real practice is problem-based learning (PBL). Through it students have the opportunity to study a subject or topic in the context of complex multilateral and real issues. They thus acquire knowledge and develop practical skills for self-analysis and problem solving. It is a process of learning by choosing from real life and finding its solution. The aim of the present study is to study literary sources of past experience, to draw conclusions and to propose solutions to the opportunities that problem-based training offers in the practical preparation of future rehabilitators.

Keywords: students, practical training, problem-based learning,

**ПРОБЛЕМНО БАЗИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ КАТО ПОДХОД В ПРАКТИЧЕСКАТА
ПОДГОТОВКА НА СТУДЕНТИТЕ РЕХАБИЛИТАТОРИ****Катя Моллова**Медицински колеж Тракийски университет - Стара Загора, България kmollova@abv.bg

Акцента в обучението на студентите рехабилитатори в медицинските колежи пада върху практическото обучение – учебно-практически занятия и клинична практика и представлява по-голямата част от цялостното обучение по рехабилитация. За да има добре подготвени качествени конкурентноспособни за пазара на труда кадри е необходимо непрекъснато подобряване на образователния процес. То трябва да бъде насочено към осъвременяване и усъвършенстване методите на преподаване, които максимално да доближават обучението до реалната среда. Сложната задача на преподавателя в този процес е да проектира и организира дейността на студентите така, че да допринесе за развитието на техният творчески потенциал и мотивация за учене, както и да ги подготви и за решаване на сложни задачи свързани с пациента. В съвременното висше образование класическите методи се явяват вече недостатъчни. Затова се изискват нови техники на преподаване, нови инструменти и нови методи, по-напреднали в сравнение с традиционните форми. Един от тези методи, който отговаря на предизвикателствата на съвременното преподаване е проблемно базираното обучение (ПБО) като подход в практическото обучение на студентите рехабилитатори.

Проблемно базираното обучение е тип центрирана към студента педагогика, при която студентите учат за даден въпрос, тема в контекста на комплексни, многостранни и реални проблеми. При това се осигуряват различни източници на информация, насоки и инструкции към обучаемите, така че те да развият знания и умения за самостоятелно анализиране и решаване на проблеми. В центъра на всички учебни дейности е поставения проблем.

Проблемно ориентираното обучение е педагогическа стратегия за активно учене в центъра на който се поставят интересни проблеми от реалния живот.

Целта на настоящата разработка е чрез проучване на литературни източници от досегашен опит, да се направят изводи и да се предложат решения за възможностите, които дава проблемно базираното обучение в практическата подготовка на бъдещите рехабилитатори.

Проблем в превод от гръцки означава задача, задание, научен или обществен въпрос. Проблемно зададения въпрос се различава от обичайния по това, че не предполага припомняне или възпроизвеждане на знания. Проблемната задача е форма на организация на учебния материал при зададени условия и неизвестни данни, които поражда у обучаваните търсене и активна мисловна дейност, анализ на фактите, изясняване на причините за възникване на проблема, причинно-следствените им връзки и др. Това е състояние на умствено затруднение, което поражда у студентите мотивация за решаване на проблема и търсене на отговори и генериране на решения.

Ученето чрез откриване и изследване на проблеми е важна част от дейността на педагозите от древността до наши дни в различни форми и разновидности. Стремел за подбуждане на интелектуалните способности на учениците чрез поставянето им в логически трудни мисловни ситуации се среща още при Сократ, който в своите лекции за първи път прилага проблемното обучение за стимулиране на мисленето, самостоятелно откриване на истините и преодоляване на противоречията.[5] По-късно идеята се развива в педагогическото пространство с различни названия – евристичен метод, изследователски метод и др.

В световната образователна практика Проблемно базираното обучение (ПБО) продължава да е актуално и да се прилага в десетки висши училища.[7]

Проблемно базирания подход започва да се превръща в елемент на обучението в образователните програми още през 1965г. в университета Мак Масър, Хамилтон, Онтарио, Канада. [1] За първи път в Европа базирано върху проблеми цялостно обучение е въведено през 1974г. в Университета Лимбург в гр. Маастрихт, Холандия. Самият университет е център на педагогически новости и седалище на международната организация Мрежа на ориентирани към общините образователни институции и "здравни науки", чиято цел е въвеждането на иновации в медицинското образование с цел неговото осъвременяване и адаптиране към реалните потребности на хората в региона, в който се намират. [8]

През 70-те години на XX в. проблематиката на развиващото обучение и проблемността привличат вниманието и на известни педагози, между които И. Лернер, М. Махмутов, А. Матюшкин, М. Скаткин, В. Окон и др.

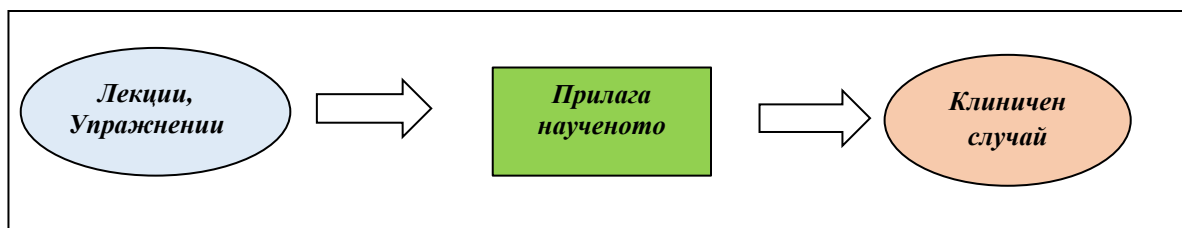
След 2000-та година в научната литература започват масово да се появяват съобщения и доклади за прилагане на Проблемно базиран подход – Канада, САЩ, Австралия, Китай, Египет и др. Във Великобритания в повече от 10 медицински училища използват варианти на Проблемно базирано обучение. [8,13]

Редица изследвания в областта на ПБО дават доказателства за ефективност при внедряване в обучението. Doucet DM, R.Purdy, RA. Kaufman, DM. Landille DB (1998) считат, че това обучение води до по-голямо придобиване на знания и придобиване на клинични умения в сравнение с традиционните дидактически методи. [12] Изследователите използват ковариален анализ на резултатите от предварителен и констатиращ тест, за да определят степента на усвояване на знания.

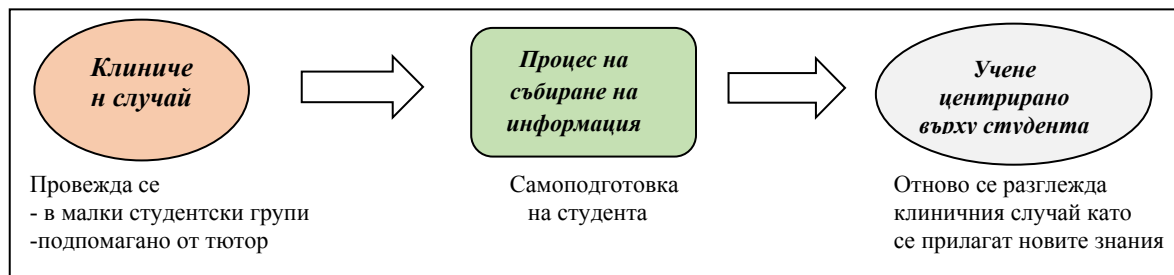
Други автори Anepohl, W., & Nerziq, S. (1999) [10] и Patel, L., David, TJ., Boshuizen, HPA (1998) [14] сравняват резултатите от изпитите на две случайно избрани групи, обучавани чрез традиционни методи и чрез ПБО. Първоначално резултатите изглеждали сходни, но при подробен анализ на усвоените знания, изследователите установили, че студентите обучавани чрез ПБО имат тенденция към по-задълбочени и по-трайни знания. В заключение авторите посочват обучението чрез проблемно базиран подход за по-ефективен.

В България много преподаватели работят по проблемите на проблемното обучение и го използват ежедневно в практиката, но достатъчно подготвени преподаватели по здравни грижи чрез използване на проблемно базирано обучение като концепция и нас няма. [8]

На национално ниво през учебната 2000-2001 г. в Медицински университет, Плевен се провежда „хибриден“ модел на интегрирано проблемно-базирано обучение на студенти по медицина, което представлява съчетание на проблемно базирани сесии основани на клинични случаи, с лекции и лабораторни упражнения. През 2008г. в същият университет, в Плевен се провежда среща на АСМБ на тема „Обучение чрез решаване на проблеми“, на която се представят конкретни резултати от прилагането на ПБО с мнение на студенти медици. [6]

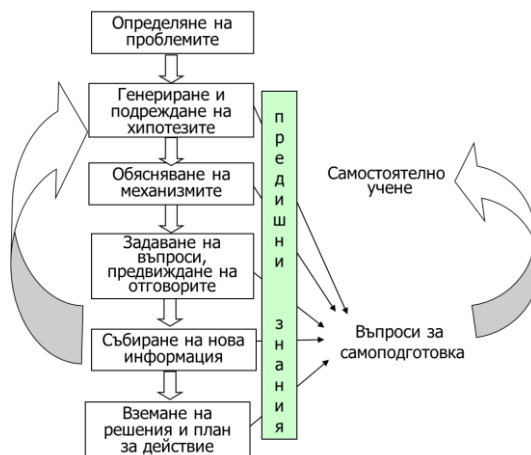
Фиг.1 Традиционно обучение

Фиг.2 Проблемно-базирано обучение

ПБО според (Barrows HS 1980) представлява подход на обучение, при който обучавания се среща първо с проблем, последвано от системен, контролиран от студента процес на получаване и събиране на информация. Това е обучение в логическа последователност на поставяне на конкретен проблем или проблеми за решаване, базирано на проучване от страна на студентите, симптом-ориентирано, провеждано в малки групи под напътствие на преподавател. [11]

Докато традиционното обучение представлява пасивен подход на обучение, центрирано към преподавателите, предметно ориентирано, то проблемно-базираното обучение е иновативна образователна технология в която студентите са активна страна, центрирано към студентите, интегрирано обучение.

Практическото обучение на студентите от специалност „Рехабилитатор“ включва учебно-практически занятия и клинично обучение – клинична практика, летни стажове и преддипломен стаж, които се провеждат в клиничните бази в реална работна среда. За да се осъществи качествено обучение на студентите е необходимо то непрекъснато да се развива и усъвършенства, чрез въвеждане на иновативни методи на преподаване.

Практическото обучение има за цел да изработи модели на мислене и мотиви, като част от практическите познания, основавайки се на дидактически методи на преподаване с изучаването на фактите и отношенията между тях. Това води до подобряване на здравните резултати на пациентите и по-добро взаимодействие с клиничните педагози.

Според изследване на авторката [4] има корелационна зависимост между удовлетвореността на студентите от практическото обучение и включването на проблемно-базирано обучение в практическата работа, тъй като използването на ПБО в клиничната практика стимулира **усъвършенстването на професионалните умения и компетенции**. Затова е необходимо непрекъснато обновяване на учебните програми по клинична практика с включване на съвременни дидактически методи и средства.

Практическото обучение е фактор, осигуряващ повишаване на качеството в реалната работна среда и гарантира ефективно провеждане на летните стажове и преддипломния стаж. [2]

Практическите занимания на студентите са много важни, тъй като им дава възможност в една условно създадена реална ситуация да развият своите **практически умения и клинично мислене**, върху чието развитие оказват и начина на преподаване, стила на преподавателя и преподаваната материя. В тези условия използването на ПБО повишава мотивацията и активността на студентите за решаване на поставените проблеми чрез използване на съвременни средства за информация. [3]

ИЗВОДИ

Основна задача, която стои в обучението на студентите е изграждането на високоспециализирани професионалисти, които да отговарят на постоянно повишаващите се критерии и да бъдат конкурентноспособни на пазара на труда. Качеството на обучението е величина, която няма количествени измерения, а зависи от много фактори, които формират качествените критерии за изграждане на добри специалисти. [9]

В обучението на студентите рехабилитатори проблемно поставените задачи намират своето място в практическата подготовка. Проблемността в процеса на обучение може да създаде по-пряк контакт между учебно-практическите занятия и клиничната практика. Проблемно поставените задачи повишават интереса на студентите към активно учене и търсене на решение на проблема. Активира практическите умения и творческото мислене на студентите формира допълнителни умения и компетенции. Поставянето на проблемни задачи способства за вземане на бързи и адекватни решения, което е необходимо за бъдещата им практика на рехабилитатори. Обучаващите се създават отношение към пациента, който излиза от рамката само на пореден „случай“, а се превръща в личност с нейните физически страдания и психо-социални особености.

Изводи от прилагането на проблемното обучение в практическото обучение на студентите рехабилитатори:

- Студентите са стимулирани да бъдат активни участници в обучението;
- Информацията се усвоява по-добре, изграждат се по-трайни знания тъй като наученото се базира на реалната практика;
- Изгражда у студента клинично мислене;
- Усъвършенстват се професионалните умения и компетентности;
- Работейки от „практика“ към „теория“ студентите оценяват по-добре важността на проблема;
- Студентите изграждат междуличностни взаимоотношения между тях самите и между тях и преподавателя;
- Научават се да работят в екип;
- Изграждат компетенции и умения за самостоятелно учене;
- Развиват комуникационните си умения;
- Научават се да решават проблеми;
- Стимулира мотивацията на студентите за учене;
- Да дават оценка и самооценка;

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Митова М., Ц. Воденичаров, (1998) Педагогически проблеми на медицинското образование, София, изд. „Акваграфикс ООД“, с. 173, с.176

-
- [2] Паскалева Р., 2011, Сътрудничество и участие на студентите от специалност „Рехабилитатор“ в рехабилитационния екип по време на преддипломен стаж, Здравни грижи, бр.4, с.17-23
  - [3] Паскалева Р., 2011 Приложение на Арт-терапията и ерготерапията в практическото обучение на студентите от специалност „Рехабилитатор“ в Медицински колеж – Стара Загора, Превенция и рехабилитация; 5(2), с.36-41
  - [4] Паскалева Р. Г. Мръцкова, В. Иванова, В. Павлова, Използване на проблемно-базираното обучение за изграждане на професионалните умения на студентите, Академично списание „Управление и образование“, т.VIII (5) 2017, с.197-204
  - [5] Попов Т., Хр. Милчева, Г. Петрова, 2006, Принципи и методика на обучението, под редакцията на Т. Попов, Ст. Загора, „КОТА - принт“, с.272
  - [6] Радионова, З., Проблемно-базирано обучение в Медицински университет Плевен – презентация, Национална среща на АСМБ 28-30.03.2008г,
  - [7] Сербезова И., Интерактивни технологии за обучение на медицински и здравни специалисти във висшите училища, Автореферат, Русе 2012, с.11
  - [8] Сербезова И., Проблемно базираното обучение като педагогическа техника за подготовка на медицински и здравни специалисти, Научни трудове на Русенски университет, 2012, т.51, серия 8.3, с.65
  - [9] Торньова Б., П. Каснакова, (2015) Компетентностите на преподавателя във висшето медицинско училище, изд. “АБ“ ЕООД Стара Загора, с.5
  - [10] Anepohl, W., & Nerziq, S. (1999), Problem-based learning versus lecture-based learning in a course of basic pharmacology: a controlled, randomized study. Medical education, 33(2), 106-113
  - [11] Barrows, HS and Tamblyn RM. Problem-based learning: An approach to medical education. Springer Publishing Company, New York, 1980, p. 205
  - [12] Doucet, MD., Purdy, RA. Kaufman, DM., Landille DB, (1998), Comparison of problem based learning and lecture format in continuing medical education on headache diagnosis and management, Medical Education, 32(6), 590-596
  - [13] Newman, M. (2004) Problem Based Learning: An exploration of the Method and evaluation of its effectiveness in a Continuing nursing education program. Project on the Effectiveness of Problem Based Learning, Middlesex University
  - [14] Patel, L., David, TJ., Boshuizen, HPA., & Wolfhagen, I.H.A.P. (1998) Implementation, students' perceptions and students' performance in problem-based learning and traditional paediatric clerkship, Education for health, 11(2), 215